

**Predseda Súdnej rady
Slovenskej republiky
Štefan Harabin**

V Bratislave, 13. júla 2011

Číslo: SR 9/2011-5

Vážený pán prezident,

úvodom mi dovoľte poďakovať sa v mene slovenskej delegácie ako aj vo vlastnom mene za možnosť zúčastniť sa ostatného valného zhromaždenia Európskej siete súdnych rád vo Vilňuse a vyjadriť uznanie za zaujímavý program a bezproblémový priebeh podujatia.

Jedným z bodov programu valného zhromaždenia bolo prijatie postupu, ktorý bude ENCJ uplatňovať pri príprave a prijímaní stanovísk, o ktoré môžu požiadať, okrem iného, aj samotní členovia siete. V súvislosti so schválením tohto postupu si dovoľujem obrátiť sa na sieť s požiadavkou o vypracovanie stanoviska k aktuálnym problémom v slovenskej justícii, odvolávajúc sa pri tom na bod 2 písmeno a) spomínaného dokumentu, kde sa uvádza, že: „ENCJ môže pripravovať a vydávať stanoviská, ak navrhované právne predpisy alebo politiky môžu mať priamy vplyv na výkon spravodlivosti, súdnictva, alebo súdnych rád.“

Legislatívne zásahy výkonnej moci (o niektorých som Vás informoval už počas návštevy delegácie Súdnej rady Španielskeho kráľovstva vo februári 2011) nepochybne priamo negatívne vplyvajú na výkon spravodlivosti, súdnictva i súdnej rady.

Pred vstupom do Európskej únie musela Slovenská republika na základe správy Expertnej misie Európskej komisie na úseku súdnictva a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z novembra 1997 prijať reformy v oblasti justície, aby splnila medzinárodné štandardy v tejto oblasti. Aktuálne legislatívne zmeny (viď príloha) prijaté v poslednom

15 JÚL 2011 *Štefan Harabin*

období však výrazně ohrozili nezávislost' soudnictva naší krajiny a vrátili Slovenskú republiku pred obdobie vstupu do Únie.

Vážený pán prezident,

pevne veríme, že naša žiadosť o zaujatie stanoviska bude z Vašej strany podrobne preskúmaná, nakoľko sme toho názoru, že ostatné udalosti na Slovensku môžu vytvoriť nebezpečný precedens a môžu byť negatívnym príkladom aj pre snahy ostatných vlád členských štátov ENCJ v ich postupe pri zasahovaní do nezávislosti súdnych mocí.

S úctou

Miguel Carmona

President

ENCJ

Brussels

PRÍLOHA

Prehľad najzávažnejších legislatívnych zmien v oblasti justície na Slovensku

1. Výber, nominácia a kariérny postup sudcov

Doterajšia právna úprava určovala, že voľné miesto sudcu na okresnom súde obsadzoval justičný čakateľ bez výberového konania, alebo na základe výberového konania, na ktorom sa mohol zúčastniť každý, kto spĺňal predpoklady na vymenovanie za sudcu. Výber kandidátov uskutočňovala päťčlenná výberová komisia zložená z troch členov volených sudcovskou a súdnou radou, jedného menovaného ministrom a piaty člen bol predseda súdu pre ktorý bolo určené voľné miesto sudcu, alebo ním poverený sudca. Podobné zloženie výberovej komisie bolo aj pre výberové konania na predsedu senátu, resp. pri postupe sudcu na súd vyššieho stupňa a na predsedu súdu.

Podľa schválenej právnej úpravy sa inštitút justičného čakaťa zrušuje s okamžitou platnosťou. Tento neústavný krok je v rozpore s historickými tradíciami, podľa ktorých sa inštitút justičného čakaťa, osvedčil.

Počas výberového konania na sudcu musia uchádzači verejne predložiť zoznam im blízkych osôb, ktoré sú sudcami, zamestnancami súdov, ministerstva, vrátane rozpočtových alebo príspevkových organizácií v pôsobnosti ministerstva, alebo členmi výberových komisií v rozsahu meno, priezvisko, funkčné zaradenie a označenie inštitúcie. Každý môže vzniesť voči uchádzačovi o sudcovské miesto výhrady, ktoré posúdi výberová komisia. Členovia výberovej komisie majú byť vyberaní z databázy kandidátov na členov komisie vždy po vyhlásení výberového konania tak, aby jeden člen bol z kandidátov zvolených parlamentom, dvaja z kandidátov vymenovaných ministrom, jeden z kandidátov zvolených súdnou radou a jeden zvolený sudcovskou radou súdu, na ktorom sa voľné miesto obsadzuje. Nikde v zákone však nie je určené, na aké obdobie je vytvorená databáza kandidátov na členov výberových komisií. Naopak, v prechodných ustanoveniach sa uvádza, že pokiaľ nebudú zvolení, alebo vymenovaní kandidáti na členov výberových komisií, vymenuje ich minister spravodlivosti. Podobné zásady platia aj pre výberové komisie na súde vyššieho stupňa, pričom zákon prikazuje aj členom súdnej rady zvoliť iba takých kandidátov, ktorí pôsobia v sektore vysokých škôl, resp. v treťom sektore (NGO-s), čím dochádza k závažnému obmedzeniu kompetencií súdnej rady, ktorá doteraz *ad hoc* priamo nominovala do každej výberovej komisie svojho zástupcu. Vytvorila sa tak čisto politické komisie, menované predstaviteľom exekutívy.

Uverejňovanie životopisov a zoznamov blízkych osôb kandidátov na funkciu sudcu považujeme za neprípustný zásah do súkromia uchádzačov a ich blízkych a rovnako potom za možnú diskrimináciu uchádzačov a ovplyvňovanie členov výberových komisií či už v pozitívnom, alebo v negatívnom zmysle. Plnoletí a svojprávní kandidáti budú musieť sa zodpovedať za svojich príbuzných, čo nie je v žiadnej inej profesii.

Takáto diskriminačná právna úprava nie je ani v jednom z členských štátov Európskej únie, pričom absolútne popiera zásady nezávislosti jednotlivých sudcov a súdnej moci ako celku a je v priamom rozpore s čl. 46 Odporúčania Rady Európy CM/Rec(2010)12, keďže je zrejmé, že väčšina členov výberových komisií nebude volená sudcami, ani orgánmi sudcovskej samosprávy, ale naopak, nominovaná exekutívou.

Na postoj výkonnej moci k súdnej moci v súčasnej dobe najlepšie poukazuje aj skutočnosť, že na základe posledných zmien uskutočnených v zákonoch týkajúcich sa súdnictva, všetky výberové konania na predsedov súdov administratívne a organizačne zabezpečuje ministerstvo spravodlivosti a všetky už vyhlásené výberové konania na miesto predsedu súdu sa konajú na rozdiel od minulosti nie v priestoroch konkrétnych súdov, ale priamo v budove ministerstva spravodlivosti.

2. Disciplinárne konania

Podľa doterajšej právnej úpravy mohol podať návrh na začatie disciplinárneho konania voči konkrétnemu sudcovi minister, verejný ochranca práv, súdna rada, predseda súdu a sudcovská rada príslušného súdu.

Podľa schválenej právnej úpravy už súdna rada nemôže takýto návrh podať, pričom v disciplinárnych konaniach začatých na návrh súdnej rady, ktoré nie sú právoplatne skončené k 31. decembru 2010 sa účastníkom konania stáva namiesto súdnej rady minister spravodlivosti. Na súdnu radu sa pritom obracajú nespokojní občania s kvalifikovanými podnetmi, pretože je zárukou apolitického riešenia podnetov, kde rozhoduje kolektívny orgán na základe hlasovania. V ostatnom čase išlo napríklad o prípad sudcu, ktorý je v Českej republike obžalovaný z vedenia motorového vozidla pod vplyvom alkoholu. Po prerokovaní prípadu Súdnou radou SR došlo k podaniu disciplinárneho návrhu v predmetnom prípade.

3. Výchova a vzdelávanie sudcov

Okrem zrušenia inštitútu justičného čakaťa navrhovaná právna úprava zasahuje úplne nesystémovo a chaoticky aj do organizácie vzdelávania sudcov a to tak na počiatku ich kariéry, ako aj pri prehľbovaní a zvyšovaní ich kvalifikácie.

Justičná akadémia zriadená od 1. januára 2004 podľa systému vzdelávania sudcov existujúceho vo Francúzskej republike, ktorá garantovala jednotné, koncepčné, systematické a ucelené vzdelávanie sudcov, prokurátorov, justičných čakaťov a čakaťov prokuratúry, ako aj vyšších súdnych úradníkov na tomto poli dosahovala vynikajúce výsledky. Jej organizácia zabezpečovala, že funkčne mladí sudcovia, prokurátori, čakatelia a vyšší súdni úradníci boli okrem pedagógov školení aj skúsenými sudcami a prokurátormi nielen z domova, ale aj zo zahraničia a vzdelávanie sa uskutočňovalo na základe ročných študijných plánov schvaľovaných Radou akadémie, zloženej z piatich sudcov volených súdnou radou a piatich členov menovaných ministrom, z toho dvoch na návrh generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

Justičná akadémia Slovenskej republiky bola temer úplne kompatibilná s Odporúčaním Rady Európy CM/Rec(2010)12 a spĺňala nároky, ktoré na vzdelávanie sudcov kladie dnešná doba.

Podľa prijatej úpravy sa vzdelávanie sudcov zveruje presne neurčeným tuzemským a zahraničným vzdelávacím inštitúciám a exkluzivita a hlavne zodpovednosť akadémie v tejto oblasti zanikla. Týmto spôsobom sa výchova a vzdelávanie sudcov dostáva absolútne mimo kontrolu súdnej moci a štátu, ktorý je v konečnom dôsledku povinný zabezpečiť jednotné a systematické vzdelávanie a výchovu sudcov. Takýto mechanizmus rovnako ohrozuje nezávislosť sudcov.

4. Odmeňovanie sudcov

Schválené zákonné úpravy znížili platy sudcov v priemere o viac ako šestinú a zakázali odmeňovanie (aj pri dosiahnutí životného jubilea a výkone mimorozhodovacej činnosti sudcu, kde boli vopred stanovené kritériá len orgánmi sudcovskej samosprávy), čo znížilo motiváciu. Podľa súčasnej právnej úpravy sa plat sudcu odvíja od základného platu poslanca parlamentu, ktorý sa od 1. januára 2011 znížil s poukazom na zlú ekonomickú situáciu v krajine. Už táto právna úprava je v rozpore s Európskou chartou o štatúte sudcov, Odporúčaním Rady Európy CM/Rec(2010)12, čl. 53 až 55, ako aj Stanoviskom CCJE č. 1, keďže neochraňuje platy sudcov pred ich znižovaním a už vôbec nezabezpečuje ich nárast v súvislosti s nárastom životných nákladov, ktoré dosiahli výrazný nárast u obyvateľstva v Slovenskej republike zvýšením cien energií a základných životných potrieb. Sudca je priamo závislý a

zainteresovaný od hospodárenia v rámci štátneho rozpočtu v predmetnom roku. Pritom nemá reálny dosah na ekonomické kroky exekutívy, výdavky a náklady v štátnom rozpočte. Existuje tu výrazné riziko negatívneho ovplyvnenia sudcov pri rozhodovaní v ekonomických sporoch s účasťou štátu, kedy sa môže stať pre nich motivačný hospodársky úspech štátu, a nie skutočná ochrana práv procesného subjektu. Takáto právna úprava je v Európskej únii absolútnou raritou.

Predmetné novely statusových zákonov sú v priamom rozpore s Odporúčaním CM/Rec (2010)12 Výboru ministrov členských štátov o nezávislosti, výkonnosti a postavení sudcov, Budapeštianskou rezolúciou ENCJ o samospráve súdnictva: *Vyváženie nezávislosti a zodpovednosti, máj 2008*, Európskou chartou o štatúte sudcov, CCJE (2010) 3, s Magna Carta sudcov (základné princípy), Stanoviskom CCJE č. 1 (2001) o štandardoch v súvislosti s nezávislosťou súdnictva a neodvolateľnosti sudcov, Stanoviskom č. 4 (2003) o vzdelávaní sudcov, Stanoviskom č. 10 (2007) o „Súdnych radách v službe spoločnosti“ ako aj ďalšími medzinárodnými dokumentmi a ich účinnosťou došlo k vážnym zásahom do nezávislosti sudcov a súdnej moci. Tento precedens je mimoriadne nebezpečný pre Európsku úniu, pretože vrátil členský štát Slovenskú republiku pred obdobie vstupu do Únie.